

FÚJJ SZABADON!

I.

Hóna Gusztávot a Magyar Rádió legendás 6-os stúdiójáról, a kortárs magyar művek vonzerejéről és a véletlenről kérdezi Tóth Ida¹

*Miért értékelődött fel a harsona szerepe a 20. század második felében? Hogyan jelent meg a hangszer új funkciókban: szóló- és kamaraművekben segítve a komponistákat egy új zenei nyelv megalkotásában? **Hóna Gusztáv** Liszt Ferenc-díjas harsonaművész, a Zeneakadémia professor emeritusa, az MMA rendes tagja nem csupán része volt a változásoknak, hanem azok élére állt. Szerkesztésében ezt a folyamatot követhetjük nyomon 2024. június 2-án a Pesti Vigadó Harsona estjén.*

– *Lokálpatrióta?*

– Bejártam a világot, de végül mindig hazatértem Sashalomra. Idekötnek a családi emlékek is, a II. világháború előtt édesapám a helyi szalonzenekarban trombitált, hegedült, énekelt, az öccse pedig csellózott, harsonázott és szaxofonozott. Innen az én zenei vénám. Gyerekkoromban magam is próbálkoztam a trombitával – szobrászművész és amatőr trombitás édesapám miatt az volt kéznél otthon –, de nem ment igazán. Nagyon szerettem akkoriban az öreg ház padlásán matatni, és egyszer találtam fönt egy harsonát. Elkezdtem fújdogálni, jött haza édesapám, már messziről hallotta, s ahogy belépett, rögtön kérdezte: „Ki harsonázik itt?” Amikor meglátta a testvére hangszerét a kezemben, hirtelen jött a felismerés: „Na, akkor neked ezt kell csinálnod”.

¹ Forrás: MMA honlapja. A Tóth Ida interjúját illusztráló hangfelvételek a parlándóbeli másodközlést színesítik. (A Szerk. megj.)

Fotók: Nyiró Simon / MMA

– *Ez ilyen egyértelmű volt?*

– A zene és a sport között nehezemre esett a választás, mert a Veres Pálné Gimnáziumban igen népszerű volt a kosárlabda, ráadásul – a 192 centiméteremmel – magasnak is számítottam. Édesapám fiatalkorában szintén sportoló – birkózó – volt, ezért sem akart dönteni helyettem, de azért elmondta a véleményét: „Fiam, a sportteljesítmény múlandó, a zene viszont állandó, nem beszélve arról, hogy azt mindenhol megértik, bárhova is mész”. Így végül a zene győzött.

– *Valamit a sportból vissza tudott forgatni a zenébe?*

– A kitartást biztosan, hiszen gyakorlás nélkül nincs eredmény. Edzeni kell. Végzős főiskolás voltam, amikor 1972. február 1-jén tagja lettem a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarának, ahol kortárs zeneművekről készítettünk felvételeket. A különleges ebben az volt, hogy rendszeresen bejártak hozzánk zeneszerzők a darabjaikkal, mi pedig dokumentáltunk, archiváltunk, bár természetesen nemcsak kortárs műveket rögzítettünk a legkorszerűbb technikai eszközökkel, hanem a klasszikus repertoárból is számos felvétel készült a legendás 6-os stúdióba. Ezek az úgynevezett Z-felvételek, amelyeken csakis zene szerepel. Ilyenformán számos kiváló kollégával – karmesterrel, zeneszerzővel, énekes és hangszeres szólistával, zenei rendezővel, lektorral és hangmérnökkel – megismerkedtem, közülük Hidas Frigyes zeneszerző volt az első, akit „letámadtam” azzal az ötlettel, hogy szólóhangszerként is kipróbálnám a harsonát.

– *Ezzel olyan folyamatot indított el, amelynek eredményeként mintegy négyszáz percnyi felvételt készített szólistaként, és ennek körülbelül a dupláját*

kamaraegyüttesek tagjaként. Ez 18-20 hanglemeznek felel meg, ami páratlan teljesítmény a harsonások között. Honnan jött a szólójáték ötlete zenekari muzsikusként?

– Mivel a jazzben gyakran van szóló szerepben a harsona, fejembe vettem, hogy működne ez a klasszikus zenében is. Szerettem, ahogyan a zenekar hátsó sorában ülünk mi, harsonások, trombitások, de valahogy mégis többre vágytam, megkértem hát Hidas Frigyest, írjon nekem harsonaversenyt. 1974-ben kamaraegyüttest alapítottunk négy rádiózenekari és három operaházi muzsikussal barátommal Modern Rézfúvós Együttes néven – 27 évig zenéltünk együtt. 1983-ban létrejött a Hóna Harsonakvartett, amit – Hóna Együttesként – kibővítettünk ritmusszekcióval. Könnyűzenei feldolgozásokat, úgynevezett örökzöldeket játszottunk, és vettünk föl a Magyar Rádió 8-as stúdiójában. Összetartó társaságunk tagjaival a mai napig számontartjuk egymást.

[Frigyes Hidas: Concerto for trombone I. movement \(1:56\)](#)

[Frigyes Hidas: Concerto for trombone II. movement \(8:52\)](#)

[Frigyes Hidas: Concerto for trombone III. movement \(4:16\)](#)

Hóna Gusztáv (harsona), Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara, vezényel: Lehel György

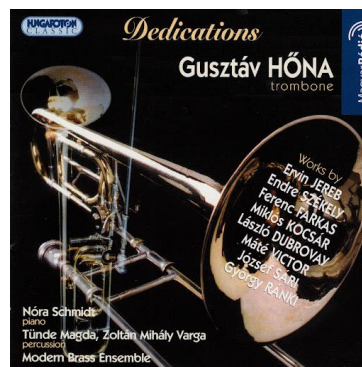
– *Játékmódjára, hangképzésére hatással volt az amerikai „Fújj szabadon!” elv. Mit takar ez a kifejezés, és hogyan változtatta meg az életét?*

– A változásokat az indította el, hogy 1974-ben négy napot töltött Budapesten a Los Angelesi Szimfonikus Zenekar. Persze fürtökben csüngtünk az amerikai kollégákon. Az Erkel Színházban adott hangversenyen az is feltűnt, hogy valahogy lazábban, könnyedebben szólaltatják meg a rézfúvós hangszereket. Éreztem, különleges dolog történik a színpadon, csak azt nem értettem: miért, hogyan? Gondoltam, utánajárok. Két évvel később részt vettem a Montreux-ben rendezett Nemzetközi Rézfúvós Kongresszuson, és megismerkedtem *William F.*

Cramert, aki évtizedek óta tanított a Florida State Universityn. Segítségével 1978-ban sikerült ösztöndíjat szerezni és kijutnom Floridába, hogy három, majd a következő évben további három hónap alatt eltanuljam a professzortól az „amerikai titkot”: a „Blow freely!”, a „Fújj szabadon!” elv alapján működő sajátos légzés- és játéktechnikát.

– *Gondolom, korábban is jól szólt a hangszere.*

– Volt már addigra néhány felvételem... Abban a korban az európai kultúra fölénye megkérdőjelezhetetlen volt a szakmában, a rekeszlégzés jelentőségét viszont Floridában ismertem fel, és ott tudatosult bennem a hangszer megszólaltatásának egész folyamata. Az amerikai kollégák csak annyit láttak belőlem, hogy itt van egy fiú Magyarországról – azt már nem igen tudták, hol található Budapest –, aki nagyszerű kortárs darabokat játszik. A szóló harsonairodalom ugyanis szépen gyarapodott itthon – *Jereb Ervin*, a Magyar Rádió zenei rendezője nekem komponálta a *Monográfia*, [Dubrovay László](#) pedig a *Solo no. 2* című darabját, *Székely Endre* rapszódát írt harsonára és ütökre, *Sári József Ananta* című művét is a barátságunknak köszönhetem –, hamar kuriózum lettem. A következő húsz évben rendszeresen hívtak workshopokra, szimpóziumokra, majd előadásokat, mesterkurzusokat is tartottam Amerikában, akkora vonzereje volt a kortárs magyar műveknek!

[Monográfia: I. tétel \(2:26\)](#)

[Monográfia: II. tétel \(2:19\)](#)

[Monográfia: III. tétel \(2:47\)](#)

Modern Rézfúvós Együttes

© 2005 HUNGAROTON RECORDS LTD.

[2. szóló - harsonára / Solo No. 2 - for trombone \(1983\) I. Libero \(Adagio\) \(2:12\)](#)

[2. szóló - harsonára / Solo No. 2 - for trombone \(1983\) II. Lento \(2:50\)](#)

© 2010 HUNGAROTON RECORDS LTD.

– Nemzetközi karrierje kezdetén, 1979-ben társaival megnyerték a Nemzetközi Rézfúvós Verseny abszolút első díját az olaszországi Anconában. A győzelmet számos felkérés követte: a Modern Rézfúvós Együttessel bejárták Európát, majd a világ egyik vezető koncertszervező irodája, a Columbia Artist Management öt amerikai turnét szervezett a kamaraegyüttesnek. Innentől nem volt megállás?

– Jól időzítettünk, ekkoriban élte ugyanis második virágkorát a reneszánsz óta jórészt feledésbe merült rézfúvós kamarazene. Philip Jones Brass londoni együttesével kezdődött ez a divathullám, és mire mi is kedvet kaptunk, megalakultunk a barátaimmal, addigra a közönség is nyitottabbá vált. Az első koncertünkön, emlékszem, az idősebb nénikék befogták a fülüket, amikor felvonultunk a színpadra: rézkürt, tuba – „Te jó ég, mekkora!” –, harsona, kürt, trombita – „Jézus Mária, mi lesz ebből” – szörnyülködtek. Felcsendült a zene, s akkor – sosem felejttem el – óvatosan leengedték a kezüket, és rácsodálkoztak: „Jé, ez ilyen szép is lehet?!” Első látásra talán tűzoltózenekarral, katonazenekarral azonosítottak bennünket, és a meglepetés öröme is hozzájárult a sikerhez.

– *A szerencsének mekkora szerepe van ezen a pályán?*

– Tulajdonképpen egy véletlennek köszönhetem a szólókarrieremet. A szerencsén túl persze kellett hozzá, hogy szólódarabokra inspiráljam kortárs szerzőinket, akik hamarosan már kamarazenekearra is komponáltak. Születtek a jobbnál jobb darabok, létrejött a kortárs magyar harsonairodalom. 1986-ban a Rádiózenekar fellépett *Lamberto Gardelli* vezényletével, *Mahler III. szimfóniájának* első tételében van egy jelentős harsonaszóló, amit én játszottam, ám a koncert végi ünnepléskor valahogy elfelejtett felállítani a mester. Svájcba hazaérve rögtön telefonált, elnézést kért, és megüzente: ha tudom *Ernst Bloch* harsonaversenyét, legközelebb szívesen eljátszaná velem. Így indult a szólókarrierem: Bloch versenyműve 1987. május 20-án hangzott el a Zeneakadémia nagytermében, az eseményt a rádió is közvetítette és több alkalommal megismételte.

– *Mi adható tovább ebből a nagyvű életpályából?*

– 1989 óta tanítok a Zeneakadémián, és egyre inkább arra törekszem, hogy átadjam, amit egykor elsajátítottam. A helyes légzés mindennek az alapja: szabaddá kell tenni az utat – sokszor a fog, a nyelv a legnagyobb akadály, miközben szükség is van rá – minél intenzívebb ugyanis a levegőmozgás, annál szebben szól a hang. Az egész folyamat nem bonyolult, de érdemes megérteni a működésmódját. Érdemes továbbá feleleveníteni, miként értékelődött át a harsona szerepe a 20. század második felében, hogyan jelent meg új funkcióban: szóló- és kamarahangszerként segítve a komponistákat egy új zenei nyelv megalkotásában. Ennek jegyében készítettem válogatást a harsona robbanásszerű fejlődésének időszakából és az azóta született művekből 2024. VI. 2-ára, a Pesti Vigadó *Harsona estjére*. Ezek a művek megérdemlik, hogy ne merüljenek feledésbe! A műsor első felében elhangzik Hidas Frigyesről a *Szignál*, Kocsár Miklóstól a *Tavaszköszöntő Fanfár*, továbbá Szöllősy András, Dubrovay László és Ránki György egy-egy műve. A szünet után harsonaversenyek következnek: *Fekete Gyula* zeneszerző *Fejér Andrásnak*, a Berlini Rádiózenekar szólóharsonásának komponálta művét, ő is fogja megszólaltatni. Hidas Frigyes *Balogh Sándornak* és nekem írta *Kettősversenyét tenor- és basszusharsonára* – most *Sütő András* és *Hegyi Gábor* előadásában hallhatjuk a művet –, *Malek Miklós* szintén nekem ajánlotta *Harsonaversenyét*, amit *Juhász István*, a Karlsruhe-i Szimfonikus Zenekar szólóharsonása játszik június 2-án.

Természetesen lehetetlen az elmúlt évtizedek hatalmas harsonatermését egyetlen estére bezsúfolni. Talán érthetőbb, ha zenei zsargonnal mondom: ami elhangzik, az a „Best of...”!

Trombone Concerto (22:09)

Malek Miklós: Harsonaverseny

© 2003 HUNGAROTON RECORDS LTD

II.

HARSONA EST MAGYAR ZENESZERZŐK MŰVEIBŐL Rézfúvósok és zeneszerzők között ma is születnek művészi inspirációk

A magyar harsonások világszerte elismertek: Amerikától Németországon át a Távols-Keletig keresett szólisták és kamaraművészek, vagy éppen mesterkurzusok professzorai. 2024. június 2-án a Pesti Vigadó *Harsona estjén* őket is hallhattuk a Magyar Művészeti Akadémia Zeneművészeti Tagozata és a Trianon Kutatóintézet rendezésében.

A 20. század második felében számos neves magyar zeneszerző fordult a rézfúvós hangszerek felé. Miért értékelődött fel a harsona szerepe? Hogyan jelent meg a hangszer új funkciókban: szóló- és kamaraművekben segítve a komponistákat egy új zenei nyelv megalkotásában?

Szeged Trombone Ensemble, közreműködik: Gyivicsán György harsonán

A magyar rézfúvósok óriási fejlődésen mentek át az 1970-es, -80-as években: karizmatikus pedagógusok munkája nyomán megújult a közép- és felsőfokú zenei oktatás, ennek hatására egymás után alakultak világszínvonalú rézfúvós kamaragyüttesek, és a harsonának is megjelentek a nemzetközi szinten kiemelkedő szolistaí. Az alkotófolyamat motorjai a hazai zeneszerzők voltak. Az érdeklődés intenzitását jól szemlélteti az a mintegy száz magyar zeneszerző tollából származó, nagyságrendileg háromszáz rézfúvós kamarazenei alkotás, amely közül több mint százhusz ebben a két évtizedben készült, miközben rengeteg szólódarab is köthető ehhez az időszakhoz.

Ifj. Bazsinka József és Hőna Gusztáv

Hőna Gusztáv Liszt Ferenc-díjas harsonaművész, a Zeneakadémia professor emeritusa, az MMA rendes tagja nem csupán része volt a változásoknak, hanem

azok élére állt. Szerkesztésében ezt a folyamatot követhettük nyomon 2024. június 2-án a Pesti Vigadó *Harsona estjén*, amelyről összefoglaló kisfilm is készült. Rézfúvósok és zeneszerzők között ma is alakulnak művészi együttműködések, amelyekből új alkotások születnek. A magyar harsonások világszerte elismertek: Amerikától kezdve Németországon át a Távol-Keletig keresett szólisták, zenekari vagy éppen kamaraművészek, mesterkurzusok professzorai. A *Harsona esten* őket is hallhattuk.

Fekete Gyula Harsonaversenyét Balogh Sándor vezényelte, közreműködött Fejér András harsonán

Elhangzott:

Hidas Frigyes: Szignál

Kocsár Miklós: Tavaszköszöntő Fanfár

Szöllősy András: Quartett per Ottoni (Setren)

Dubrovay László: Ördögűző

Ránki György: Lúdapó meséi

Fekete Gyula: Harsonaverseny

Hidas Frigyes: Kettősverseny tenor- és basszusharsonára

Malek Mikós: Harsonaverseny

Malek Miklós Harsonaversenye, közreműködött: Juhász István

A koncerten szólistaként közreműködött: *Gyivicsán György*, a Zeneakadémia harsonatanára, nemzetközi szólista, *Fejér András*, a Berlini Rádiózenekar szólóharsonása, *Juhász István*, a Karlsruhei Szimfonikus Zenekar szólóharsonása, valamint *Sütő András* és *Hegyi Gábor*, a Liszt Ferenc-díjas Corpus Harsona Kvartett tagjai.

A Harsona est szólistái

Közreműködött továbbá a Budafoki Dohnányi Szimfonikus Zenekar, a Corpus Harsona Kvartett, a Junior Prima díjas In Medias Brass és a Szeged Trombone Ensemble. Vezényelt: *Malek Miklós*, *Balogh Sándor*, a műsorvezető *ifj. Bazsinka József* volt.

Szöveg: Tóth Ida, fotó: Walter Péter /MMA/

A 2024. VI. 2-i KONCERTEN ELHANGZOTT MŰVEK KORÁBBI FELVÉTELEI

Hidas Frigyes: Signal - 115 éves a harsona tanszak (1:38)

A felvétel a jubileumi koncerten készült, a Liszt Ferenc Zeneakadémia Nagytermében 2013. november 9-én. Vezényelt: Irvin Wagner

Dubrovay László: Exorcist (6:19)

Dubrovay László: Ördögűző

Corpus Trombone Quartet (Sütő András, Pálinkás Péter, Káip Róbert, Veér Mátyás)

Ránki György: Lúdapó meséi I-V.

Lúdapó meséi: I. A díszgúnár szerenádja (2:36)

Lúdapó meséi: II. Felhőlovaglás (2:03)

Lúdapó meséi: III. Ludak tava (2:03)

Lúdapó meséi: IV. Libaviadal Ludmilláért (3:45)

Lúdapó meséi: V. És Lúdapó ismét repül (1:47)

Modern Brass Ensemble

© 2005 HUNGAROTON RECORDS LTD.

Fekete Gyula Harsonaverseny II. tétel (5:18)

Fejér András - harsona, Váradi Judit - zongora

2024. 03. 06. Szent László Közösségi Ház – koncertfelvétel

Hidas Frigyes : Double (Florida) Concerto for tenor and bass trombone (16:38)

Zuglói Filharmónia vezényel: Ménesi Gergely

Közreműködik: Gáspár Olivér és Hegyi Gábor

Pesti Vigadó 2017.02.04.